

завдання за такими критеріями: чи відображається інформація із завдання в бухгалтерському обліку; чи повинні бути сформовані проводки і по яких рахунках; чи відповідає аналітика, запропонована в плані рахунків, поставленому завданню; які друквані форми мають бути сформовані; чи існує в типових настройках “Документ” запропоноване завдання.

Подальше навчання можна вести в рамках дисциплін “Інформаційні технології в економіці” чи “Інформаційні системи в економіці”. При виконанні лабораторних робіт студенти одержують не лише практичні навички конфігурування в системі “1С: Підприємство 7.7”, а й логіку організації діалогу з користувачем.

За завданням викладача студенти розробляють довідник, кілька документів, інтерфейс користувача, встановлюють права доступу. Як вихідне завдання використовується задача “Облік орендованих основних засобів на підприємстві”. Розробка першого документа містить деякі розрахунки і формування проводок. Як показує досвід, студенти виконують цю роботу за дві академічні години. Другий документ передбачає роботу з об’єктами невизначеного типу і можливість формування різних варіантів проводок залежно від вибору користувача, тобто реалізується більш складний діалог з користувачем.

Необхідно передбачити в навчальному плані виконання курсової роботи, в якій студент повинен самостійно розробити АРМ бухгалтера на базі існуючої конфігурації “1С: Підприємство”. Отримані навички конфігурування в середовищі “1С: Підприємство” сприяють тому, що усе більша кількість студентів вибирає це середовище.

Динаміка використання програмного продукту “1С” під час дипломного проектування може бути представлена так: розробки інформаційних систем чи АРМ; експорт-імпорт інформації з інформаційних систем; робота з розподіленими базами даних.

Отже, ми з’ясували, що програми “1С: Підприємство” займають на ринку програмних продуктів економічного призначення провідне місце. Їх вивчення обумовлює більш ефективну адаптацію студентів економічного профілю до майбутньої практичної діяльності. Студенти одержують уявлення про самостійну роботу, а також навички практичної роботи з застосуванням передових форм і методів обліку в умовах комп’ютеризації, що, безсумнівно, говорить про підготовку дипломованих фахівців.

Відзначимо, що дуже актуальним нині є тренінг “Технологія ведення податкового обліку в “1С: Бухгалтерії 7.7”, який дозволяє практично засвоїти механізм ведення податкового обліку, що було доведено в результаті нашого експерименту.

Подальшого дослідження потребує використання згаданого тренінгу при навчанні спеціалістів різного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващук О. В. Активізація пізнавальної діяльності учнів 5–7 класів під час самостійної роботи засобами інформаційних технологій: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. — Бердянськ, 1999. — 235 с.
2. Волнистова Т. В. Активізація познавальної діяльності учасників в ході застосування комп’ютерних навчаючих програм // Інновації в освіті. — 2002. — №4. — С. 102–104.
3. Гальперин П. Я. Управление познавательной деятельностью в плане восприятия // Теоретические проблемы управления познавательной деятельностью человека. — М.: МГУ, 1985. — с. 28–34.
4. Козак М. І. Інтеграція видів обліку в умовах його автоматизації // Економіка АПК. — 2002. — №3. — С. 71–75.
5. Кужельний М. В., Коцупатрий М. М., Кірсанов М. Г., Леженко Л. І., Примаченко О. Л. Бухгалтерський облік: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни. — К.: КНЕУ, 2005. — 217 с.
6. Прохименко Л. М. Бухгалтерський облік: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни. У 4-х т. — К.: КНЕУ, 2003. — 506 с.

Оксана ГУБАШ, Валерій ГАБРУСЄВ

ПІДСИСТЕМА ЗВОРОТНОГО ЗВ’ЯЗКУ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті висвітлено значення підсистеми зворотного зв’язку як складової сучасної системи дистанційного навчання. Дистанційні курси, проекти та інші форми навчання спрямовані на творчу самореалізацію, вироблення індивідуальних траєкторій навчання, формування світогляду.

Серед вимог до сучасного фахівця обов'язковими є необхідність постійного вдосконалення професійних знань, розширення професійних умінь та оволодіння новими професіями. Знання, отримані у ВНЗ, швидко застарівають. Неперервна освіта, тобто протягом всього життя, є запорукою успішної професійної діяльності.

Одночасно, зміни в економіці, науці та суспільстві, розвиток технологій спричиняють зміни в освітній системі. Однією з відповідей на вимоги суспільства щодо змін в освіті стало виникнення дистанційного навчання (ДН).

Термін “дистанційне навчання” вперше з'явився в публікаціях першого випуску журналу Британського відкритого університету, в назвах журналів — австралійського “Distance Education” і канадського — “American Journal of Distance Education”. Формальне визнання цього терміну відбулось у 1982 р., коли Міжнародна рада з кореспондентської освіти замінила свою назву на Міжнародну раду з дистанційної освіти [1, 30].

Російська енциклопедія професійної освіти визначає ДН як цілеспрямоване і методично організоване керівництво навчально-пізнавальною діяльністю і розвитком осіб, що віддалені від навчального закладу і тому не вступають у постійний контакт з його педагогічним персоналом [2, 273].

Ще одне визначення ДН — це навчання на відстані, яке здійснюється за допомогою сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у реальному часі або асинхронно, а взаємодія учня та викладача здійснюється за допомогою засобів сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій [3, 79].

Оскільки основою навчального процесу в ДН є самостійна робота, то ця форма навчання особливо важлива при здобутті людиною другої освіти і підвищенні кваліфікації.

ДН, згідно з визначенням А. Андрєєва, — це синтетична, інтегральна, гуманістична форма навчання, що ґрунтується на використанні широкого спектра традиційних та нових інформаційних технологій (ІТ) та їх технічних засобів, що використовуються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації обміну викладача із студентом, коли процес навчання не залежить від їх розташування у просторі та часі, а також від конкретної освітньої установи [4, 23].

Як впливає з наведених означень, ДН обов'язково передбачає взаємодію викладача і студента. Але ця взаємодія організована спеціальними засобами та методами з урахуванням можливостей, що надають сучасні телекомунікаційні технології.

Ускладненість спілкування та, відповідно, зворотнього зв'язку викладача і студента в системі ДН спричиняє особливу важливість комунікації між учасниками навчального процесу.

Однією з основних проблем у забезпеченні ДН є забезпечення зворотного зв'язку, визначення проміжних результатів навчальної діяльності для подальшого коректування навчального процесу з метою досягнення оптимального результату. Інформація, отримана в результаті дії зворотного зв'язку, містить відомості про хід пізнавальної діяльності студента, про можливі проблеми та помилки, що виникають у процесі навчання. Зворотний зв'язок допомагає уявити повну картину процесу розв'язання проблеми [5, 163].

Зворотний зв'язок при організації ДН може здійснюватися різними способами. Відповідно до характеру та виду такого зв'язку можна виокремити кілька типів його реалізації. Зворотний зв'язок одностороннього типу виникає тоді, коли викладач фіксує навчальну діяльність студента. При традиційній організації навчального процесу реалізація цього зворотного зв'язку була можливою як результат періодичного контролю рівня навчальних досягнень. При організації ДН до такого способу зворотного зв'язку додається аналіз протоколу навчальної діяльності, наприклад, переліку розділів, з якими ознайомився студент (та час, затрачений на це на хост-машині — клієнтській частині системи). Іншим способом здійснення зворотного зв'язку в системі ДН є методи синхронної та асинхронної взаємодії викладача та студента і студентів між собою, також з обов'язковим протоколюванням та наступним аналізом.

Особлива увага зворотному зв'язку повинна приділятися в системі ДН через неможливість особистого спілкування викладача і студента. Можливість постійного консультування з викладачем — невід'ємна частина системи ДН. Саме цей елемент, тобто комунікація, результатом якої є зворотний зв'язок, та за його результатами коректування навчального процесу, відрізняє правильно організовану систему ДН.

Дослідження показують, що необхідність реформування системи післядипломної педагогічної освіти назріла давно. У працях В. Бондаря, І. Жерносека, В. Маслова, А. Нікитіної, Є. Полат та інших розглянуто недоліки існуючої системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зазначено способи їх ліквідації та намічені шляхи її подальшого розвитку. Як стверджує В. Олійник, у реформуванні системи підвищення кваліфікації насамперед зацікавлені її користувачі: керівники і спеціалісти органів управління освітою, керівний склад навчальних закладів, методисти всіх рівнів, викладачі тощо [6, 53].

Згідно з поглядами багатьох авторів [3; 4; 7; 6; 8], ДН повинно ґрунтуватися не тільки на загальних принципах навчання, а й на специфічних, які ґрунтуються на особливостях, що характерні для ІТ навчання:

- принцип інтерактивності — забезпечення взаємодії викладачів і слухачів через специфічне дидактичне середовище: в синхронному та асинхронному режимах;

- принцип стартових знань — необхідність деяких стартових знань для ефективного проведення занять у ДН, початковий рівень підготовки користувачів освітніх послуг ДН в сфері ІТ: слухач повинен мати не тільки доступ до ПК з виходом в Інтернет, а й володіти мінімальними навичками роботи в мережі;

- принцип переваги самостійної роботи — функція викладача в системі ДН полягає в плануванні та керівництві самостійною пізнавальною діяльністю, організації чіткого зворотного зв'язку та корекції освітньої траєкторії;

- принцип регламентарності — ретельне планування процесу навчання: для забезпечення постійного стимулювання слухача, підтримки високого рівня його поточної мотивації, а в результаті — для підвищення ефективності навчання;

- принцип педагогічної доцільності застосування засобів ІТ — необхідність педагогічної оцінки кожного кроку проектування, впровадження та функціонування системи ДН;

- принцип відвертості і гнучкості навчання — врахування різного віку та початкового рівня підготовки слухачів. Демпфером для вирівнювання є дидактичне середовище;

- принцип толерантності — проектована система ДН зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект за умови, що створювані та впроваджувані ІТ стануть не чужорідним елементом в традиційній системі освіти, а будуть інтегровані з нею. ДН, як одна з технологій, може стати частиною очного навчання;

- принцип пріоритетності педагогічного підходу — проектування системи ДН починається з розроблення теоретичних концепцій і створення дидактичних моделей. На перше місце необхідно ставити не швидке впровадження ІТ, а змістовне наповнення навчальних курсів і дидактично обґрунтовану розробку освітніх послуг;

- принцип інтегративності — вся інформація система ДН (навчальна, контрольна, економічна, нормативна, адміністративна тощо) для комплексного застосування в освітньому процесі має бути сконцентрована, взаємозв'язана та зручна;

- принцип інформаційної безпеки — забезпечення заходів щодо збереження цілісності та конфіденційності навчальної інформації, розмежування доступу та ідентифікації користувачів.

В зв'язку з цим А. Хуторской в своїй роботі запропонував формулювання принципів ДН, що характеризують ту сферу навчального процесу, яка щільно пов'язана з Інтернетом [8]. Він стверджує, що досвід використання Інтернет-ресурсів у навчанні виявив проблему інформаційного перенасичення та дезорієнтації слухачів, які не були заздалегідь підготовлені до продуктивної діяльності. Слухач повинен уміти не тільки засвоювати, але і створювати власну освітню продукцію.

З метою реалізації дотримання креативної позиції слухача, захисту від “вбирання” невідфільтрованої інформації, що є необхідною умовою ДН, А. Хуторской вказує на наступні педагогічні принципи, яких необхідно дотримуватися [8].

Продуктивна орієнтація ДН. Головна мета Інтернет-занять — створення слухачами власних творчих продуктів у сферах, які вивчаються, використання ними інформаційних і веб-технологій для демонстрації та обговорення результатів.

Індивідуальна орієнтація ДН. Організація проектів, олімпіад та інших складових ДН має відбуватися з опорою на індивідуальність, підготовленість і мотивованість.

Відвертість змісту ДН. Взаємодія з освітніми масивами та віддаленими учасниками навчального процесу розвиває універсальні вміння дистанційної діяльності, які не формуються в традиційному навчанні, але є умовою життя в сучасному суспільстві.

Пріоритет діяльнісного змісту перед інформаційним. Традиційний зміст освіти концентрується в підручниках і доповідях, основне призначення яких — трансляція фіксованого змісту. Зростання обсягу ресурсів, можливість швидкого доступу ДН досягнень людства змінюють зміст навчання. Значний обсяг і доступність інформації в Інтернет не вимагають від її повного засвоєння та репродукції. Акцент в цьому разі переноситься на діяльність, на технологію створення планованої освітньої продукції.

Інтеграція педагогічних і телекомунікаційних технологій. Мета, зміст, форми і методи навчання мають відповідати особливостям технічних, програмних і технологічних комп'ютерних засобів. Необхідна алгоритмізація дистанційної діяльності, її інтеграція з організаційно-управлінською освітньою діяльністю. Система організації дистанційної взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу спрямована на створення сприятливих умов їх продуктивної діяльності, взаєморозуміння, розвитку навичок комунікації, на адекватну оцінку результатів.

Оптимальне поєднання очних і дистанційних форм діяльності. ДН не припускає постійного перебування за ПК.

Пріоритет діяльнісних критеріїв оцінки. Існуюча система очної освіти призводить ДН того, що лідерами відвідування серед сайтів є колекції рефератів і готових контрольних робіт, а не “колекції освітніх інструментів”. Використання чужих робіт визначається недосконалістю вимог традиційної системи освіти, в якій перевіряється відчужений від слухача продукт, а не його власні навчальні досягнення. Тому для формування дійсно ефективної системи ДН (як і навчання загалом) необхідно поступово переходити до таких методів визначення рівня навчальних досягнень, за яких перевірки підлягають не лише інформаційні, а й діяльнісні результати навчання. Подібна система контролю оцінює не стільки матеріалізований продукт слухача, а особисту діяльність слухача, яка вказує на підвищення його навчального рівня.

Вирішення цієї проблеми можливе за умов ефективного використання можливостей сучасних телекомунікацій, зокрема, нових можливостей створення і підтримання умов для реалізації фатичного діалогу в режимі реального часу. Стає можливим зробити необхідною складовою системи моніторингу навчального процесу підсистему аналізу діяльності суб'єкта навчання, вираженої як через вербальну складову, так і у формі інших дій зі складовими програмно-реалізованих середовищ діяльності.

Дистанційні курси, проекти та інші форми навчання, які розробляються на основі перерахованих вище принципів, спрямовані на творчу самореалізацію, вироблення індивідуальних траєкторій навчання, формування світогляду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корсунська Н. О. Дистанційне навчання: підходи до реалізації // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Збірник наукових праць. — Київ-Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2000. — 486 с.
2. Энциклопедия профессионального образования: В 3 т. / Под ред. С. Я. Батышева. — М.: АПО, 1998. — С. 273.
3. Сисоева С. О. Проблемы дистанционного обучения: педагогический аспект // Непрерывна професійна освіта: теорія і практика. — 2003. — №3-4. — С. 79.
4. Андреев А. А. Введение в дистанционное обучение. — М.: 1997 г. — С. 23.
5. Кухаренко В. Н., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: умови застосування / За ред. В. М. Кухаренка. — Харків: НТУ “ХПІ”, “Торсінг”, 2002. — С. 163.
6. Олійник В.В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні: Стислий аналітичний огляд — К.: ЦППО. — 53 с.
7. Нестеров А. В., Тимченко В. В., Трапицын З. Ю. Информационные педагогические технологии. Учебно-методическая помощь. — СПб.: Книжный дом, 2003 — 340 с.
8. Хуторской А.В. Современная дидактика: Учебник для вузов. — СПб: Питер, 2001. — 544 с.